

חידון – הגדת פסח ומנהגי ליל הסדר

(בני נוער ומבוגרים)

מטרות

- הכרות עם ההגדה על חלקיה השונים, וקטעים מרכזיים בה.
- הכרות עם מנהגי ליל הסדר.
- תרגול מיומנויות עיון ורפרוף בטקסט.

מומלץ לקיים את החידון כאשר למשתתפים ישנן הגדות מסורתיות.

מהלך

1. כמה סימני סדר ישנם ומהם?

1. קדש
2. רחץ
3. ברפס
4. יחץ
5. מגיד
6. רחצה
7. מוציא מצה
8. מרור
9. כורך
10. שולחן עורך
11. צפון
12. ברך
13. הלל
14. נרצה.

2. כמה פעמים מופיעה המילה 'מצה' בסדר? ובאילו מקומות?

1. יחץ – חציית המצה והטמנת האפיקומן.
2. מגיד – הא לחמא עניא – לחם העוני.
3. מגיד – פסח מצה ומרור – עיקרי הפסח.
4. מוציא מצה – ברכה על המצה לקראת האוכל.
5. צפון – אפיקומן – טעימה מחצי המצה שמשמשת אפיקומן, לאחר שהילדים מחזירים אותו לאב הסדר.

3. אילו מקומות (ארצות, ערים) מופיעות בהגדה?

מצריים, ארץ ישראל, ירושלים, בני ברק (מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע...), כנען (מתחילה עובדי עבודה זרה... ואולך אותו בכל ארץ כנען), פתום ורעמסס (ויענונו), הר שער (מתחילה עובדי עבודה זרה... ואתן לעשו את הר שער)

4. בהגדה מופיע הרבה פעמים המספר ארבע. אילו רביעיות מופיעות בהגדה?

1. ארבע כוסות
2. ארבע קושיות (שאלות מה נשתנה)
3. ארבעה בנים

5. ארבע אמהות – בשיר אחד מי יודע (לא חלק מטקסט ההגדה אבל שיר מקובל המופיע ברב ההגדות)

6. אילו קטעים בהגדה כתובים בשפה שאינה עברית? נסו לשער מדוע?
הא לחמא עניא – כתוב ארמית, בפתיחת פרק ה- 'מגיד', כיוון שזו הייתה שפת הדיבור הרווחת באותה תקופה ורצו שכולם יבינו את פתיחת ההגדה ואת ההזמנה לנזקקים להצטרף.

7. אילו שמות רבנים מוזכרים בהגדה?
רבי אליעזר, רבי יהושע, רבי אלעזר בן עזריה, רבי עקיבא, רבי טרפון, (מעשה ברבי אליעזר), רבי יהודה (עשר המכות), רבי יוסי הגלילי (כמה מכות לקו מצריים), רבן גמליאל (פסח מצה ומרור).

8. אילו מנהגים הקשורים ביין מופיעים בהגדה?

- שתיית ארבע כוסות
- מזיגת כוס חמישית לאלוהו הנביא ויש הנוהגים להקדיש כוס זו לנעדרים.
- טפטוף / שפיכת יין מהכוס בעשר המכות וב- "דם ואש ותמרות עשן", סמל לגריעת כוס השמחה על הסבל של המצרים.

9. מצאו את השיר "והיא שעמדה". מצאו איזה קטע מופיע בהגדה לפני השיר ונחשו מי היא שעמדה לאבותינו ולנו?
הבטחת האל לאברהם – ברית בין הבתרים, יש אומרים האמונה, או התורה.

10. אילו מאכלים סמליים יש בסדר? אילו מוזכרים בטקסט ההגדה ואילו לא?

- מצות – מאפה מקמח שלא החמיץ או תפח. לזכר הבצק שלא הספיק להחמיץ בחיפזון היציאה ממצריים.
- קערת הסדר
 - זרוע – עצם צלויה, זכר לקרבן הפסח "שאינו נאכל אלא צלי".
 - ביצה שלוקה זכר לקרבן חגיגה – קרבן הנהוג בשלושת הרגלים שהוקרב בעת העלייה לרגל. "כמו שהביצה מתבשלת ומתקשה כך ישראל: "כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ".
 - מרור, חסה וחזרת – מסמלות את הטעם המר של שיעבוד מצריים.

- **חרוסת** – בליל של פירות כתושים ומחובלים שהינם סמל לטיט בו בנו אבותינו במצריים.
- **כרפס** – עלה סלרי או תפוח אדמה שמטבילים במי מלח. מנת המתאבנים מעוררי התיאבון שאוכלים בסעודות חגיגיות, ונהגו לאכול לפני קורבן הפסח כדי לפתוח את התיאבון, כדי לאכול את כל הקורבן ולא להותיר ממנו כמצווה במקרא. ירק המסמל את תחילת האביב.
- **שלוש מצות** – אחת לאכילת מצה של מצווה, אחת ל-”כורך” עם מרור, ואחת לאפיקומן. לאחר שבוצעים את האמצעית לאפיקומן, עדיין ישנן שתיים שלמות כ-”לחם המשנה” – זכר למנה הכפולה של המן שנאכל במדבר ביום השישי. סיבה נוספת הינה לרמז על חלקי העם: כהן, לוי, ישראל. המצה, המרור, הכרפס מופיעים בטקסט ההגדה.
- **חרוסת** – מנהג. ישנו ויכוח במשנה האם זו מצווה או מנהג. הזרוע מופיעה רק ברמז ”זרוע נטויה”. יש הנוהגים להרים את הצלחת עם הזרוע בקטע זה. הביצה אינה מופיעה בטקסט עצמו.

